

پانزدهمین کنفرانس ارزیابی و تضمین کیفیت در نظام‌های دانشگاهی

15th Conference on Quality Assessment in University Systems

Kurdistan University, Sanandaj, Iran

November 10-11, 2021

تضمین کیفیت در نظام‌های دانشگاهی؛ طرحی ناتمام
تأملی در حلقه‌های مفقوده و تقلایی برای راه‌اندازها
مقصود فراستخواه^۱

چکیده

با وجود سه دهه تقلای ارزیابی و همه فعالیت‌هایی که از گروه‌های دانشگاهی تا برخی سطوح مدیریتی و سیاستی در ایران صورت گرفته است، هنوز نور کیفیت دانشگاه در نیامده و آبی از آن برای جامعه ما نجوشیده است. شواهد آن یکی دو تا نیست. کیفیت دانشگاه ایرانی همچنان بحث‌انگیز است، چرا؟

طبق آخرین آمارها در هر صد نفر جمعیت کشور ما چهار نفر دانشجو هستند؛ البته در سمنان ۹ نفر، در تهران ۵ نفر و در یزد کمی نیز بیش از ۵ نفر. مجموع تحصیلکردگان ایرانی بالغ بر ۱۴-۱۵ میلیون می‌شود یعنی از هر صد نفر جمعیت (کل جمعیت مان و نه بزرگسالان!) بیش از ۱۶ نفر. با این حساب حدود ۲۰ نفر از هر صد ایرانی به نحوی تحصیلات عالی داشته و یا دارد. همین الان نزدیک به ۲۵۰ هزار دانشجوی دکتری، ۵۰۰ هزار دانشجوی کارشناسی ارشد و ۹۰ هزار هیأت علمی تمام وقت در صدها دانشگاه یا مؤسسه آموزش عالی کشور هستند.

اکنون از این مخرج بزرگ آموزش عالی، بینیم وضعیت صورت ما در توسعه و پایداری، شرایط اقلیمی، رفاه اجتماعی، رقابت‌پذیری جهانی، کیفیت زندگی و نیکبختی از چه قرار است؟ در اینجا نشانه‌های نگران‌کننده‌ای می‌بینیم. پس کیفیت نظام‌های دانشگاهی را کجا می‌توان تجربه کرد؟ اگر نمی‌توانیم کیفیت را لمس و زندگی بکنیم علتش در کجاست؟

در مقاله حاضر این معما با تأمل در حلقه‌های مفقوده‌ای پی‌جویی می‌شود که سیال کیفیت دانشگاه ایرانی را از کار می‌اندازند مانند فقدان حلقه اجتماعی کیفیت، حلقه نهادی و قانونی کیفیت، حلقه سرزمینی کیفیت، حلقه سفارش کیفیت، حلقه بین‌المللی کیفیت، حلقه حرفه‌ای، حلقه‌های واسط

^۱ استاد برنامه‌ریزی توسعه‌ی آموزش عالی، مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی.

و بقیه. راه حل چیست؟ پرسش نهایی مقاله، حل این معماست. چگونه می‌توان این حلقه‌ها را ایجاد و فعال کرد. اصلی‌ترین راه‌انداز را (راه‌اندازِ راه‌اندازها) بحث حاضر در تیپ خاصی از کنشگران مرزی پی‌جویی می‌کند. کنشگرانی در منطقهٔ میانی (میان دانشگاه و دولت، میان مرکز کشور و همه مناطق سرزمین، میان دانشگاه و جامعه، میان دانشگاه و دنیای کسب و کار، میان ایران و جهان، میان دانشگاه‌ها با هم، میان عاملیت و ساختار، میان علم و حرفه، علم و زندگی و ...) که تیپ‌های ایده‌آل آن بررسی می‌شود با توصیه‌های اجرایی.

کلیدواژه‌ها: ایران، دانشگاه، فعالیت ارزیابی، تجربهٔ کیفیت، حلقه‌های مفقوده، حلقه‌های واسط،

راه‌اندازها، کنشگر مرزی